

R O Z S U D O K

V M E N E S L O V E N S K E J R E P U B L I K Y

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Evy Sakálovej a sudcov JUDr. Ľubora Šeba a JUDr. Edity Bakošovej, v právnej veci žalobkyne **E. M.**, bývajúcej v B., zastúpenej JUDr. O. K., advokátom so sídlom v B., proti žalovanému **S.**, so sídlom v B., zastúpenému JUDr. A. C., advokátom so sídlom v B., **o zaplatenie 2.035,65 € (61.326,- Sk) s príslušenstvom**, vedenej na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 15 Ct 22/2003, o dovolaní žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 8. októbra 2008 sp. zn. 10 Co 38/2008 takto

r o z h o d o l :

Dovolanie žalovaného **z a m i e t a .**

Žalovaný je povinný zaplatiť náhradu trov dovolacieho konania v sume 98,24 € do rúk JUDr. O. K., advokáta v B., do troch dní.

O d ô v o d n e n i e :

Okresný súd Bratislava I rozsudkom z 1. apríla 2008 č. k. 15 Ct 22/2003-77 zamietol žalobu, ktorou sa žalobkyňa domáhala zaplatenia 2.035,65 € s 13 %-ným ročným úrokom z omeškania od 7. mája 2003 do zaplatenia podľa § 17 ods. 3 zákona č. 311/2001 Z. z. Zákonníka práce (ďalej len „Zákonník práce“), titulom náhrady škody z dôvodu neplatnosti Kolektívnej zmluvy, podpísanej 29. mája 2002 S. a S., závodným výborom S. (ďalej len „kolektívna zmluva“), podľa ktorej čl. 8 bodu 1 by jej inak patrilo nad rámec § 76 ods. 1 Zákonníka práce

zvýšené odstupné o tri priemerné mesačné platy, na ktoré odstupné jej vznikol nárok z dôvodu skončenia pracovného pomeru výpoveďou podľa § 63 ods. 1 písm. b/ Zákonníka práce. Prvostupňový súd vychádzal zo skutkového stavu, že medzi účastníkmi nebolo sporné platné skončenie pracovného pomeru výpoveďou z organizačných dôvodov, z ktorého dôvodu mala žalobkyňa nárok na odstupné podľa Zákonníka práce, ktoré jej aj bolo vyplatené, nebol sporný priemerný mesačný zárobok žalobkyne, uzatvorenie kolektívnej zmluvy, z ktorej čl. 8 bodu 1 vyplýval nárok na ďalšie odstupné nad rámec Zákonníka práce, ani právoplatným súdnym rozhodnutím, vydaným v konaní vedenom na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 18 C 31/2005 (ďalej len "právoplatné súdne rozhodnutie"), určená neplatnosť kolektívnej zmluvy. Zamietnutie žaloby odôvodnil, s poukazom na čl. 2 základných zásad Zákonníka práce, ustanovení § 1 ods. 2, § 17 ods. 3, § 76 ods. 1 Zákonníka práce a § 34, § 37 ods. 1 a § 38 ods. 1 Občianskeho zákonníka tým, že ak by zo strany žalovaného došlo k plneniu na základe neplatnej kolektívnej zmluvy, na strane žalobkyne by došlo k bezdôvodnému obohateniu, ktoré by musela vydať.

Krajský súd v Bratislave na odvolanie žalobkyne rozsudkom z 8. októbra 2008 sp. zn. 10 Co 38/2008 zmenil rozsudok súdu prvého stupňa tak, že žalobe vyhovel. Žalovaného zaviazal k povinnosti zaplatiť žalobkyňi 2.035,65 € 13 %-ným ročným úrokom z omeškania od 7. mája 2003 do zaplatenia do troch dní a náhradu trov konania na účet právneho zástupcu žalobkyne taktiež do troch dní. Krajský súd, vychádzajúc z rovnakého skutkového stavu ako prvostupňový súd, dospel k záveru, že súd prvého stupňa spornú právnu otázku, či žalobkyňa mala právo na odstupné aj podľa kolektívnej zmluvy a po vyslovení jej neplatnosti právo na náhradu škody, ktorá jej mala vzniknúť práve z dôvodu neplatnej kolektívnej zmluvy, nesprávne právne posúdil tým, keď na zistený skutkový stav veci síce aplikoval správny právny predpis (Zákonník práce a Občiansky zákonník, v znení účinnom v čase rozviazania pracovného pomeru medzi účastníkmi), avšak ho nesprávne vyložil. Krajský súd na rozdiel od súdu prvého stupňa bol toho právneho názoru, že v súlade s čl. 2 základných zásad Zákonníka práce, pokiaľ žalobkyňi vzniklo právo na vyplatenie odstupného nad rámec Zákonníka práce podľa kolektívnej zmluvy, ktorá platila u žalovaného a podľa ktorej sa žalovaný riadil, oznámil zamestnancom jej uzavretie a existenciu, po vyslovení jej neplatnosti právoplatným súdnym rozhodnutím, patrí žalobkyňi právo na náhradu škody podľa § 17 ods. 3 Zákonníka práce v sume rovnajúcej sa

odstupnému, ktoré by jej bolo vyplatené v prípade, ak by žalovaný neskôr nesledoval vyslovenie neplatnosti kolektívnej zmluvy. V opačnom prípade, ak by nebola žalobkyni škoda uhradená, išlo by o konanie v rozpore s dobrými mravmi. Ďalej uviedol, že neplatnosť kolektívnej zmluvy ako právneho úkonu nemôže byť žalobkyni na škodu, keďže túto neplatnosť sama nespôsobila. Tým, že jej vznikla následkom neplatnej kolektívnej zmluvy škoda, je žalovaný ako zamestnávateľ povinný ju nahradiť v súlade s § 17 ods. 3 Zákonníka práce a § 420 a nasl. Občianskeho zákonníka, keď bolo v konaní preukázané porušenie povinnosti žalovaným, existencia a výška škody i príčinná súvislosť medzi vznikom škody a porušením právnej povinnosti žalovaného. Krajský súd prisvedčil tvrdeniu žalovaného v tom, že kolektívna zmluva je normatívno-právnym aktom. Zároveň však poukázal na to, že je aj dvojstranným právnym úkonom uzatváraným podľa osobitného právneho predpisu (zákona č. 2/1991 Zb. o kolektívnom vyjednávaní – ďalej len „zákon o kolektívnom vyjednávaní“).

Proti tomuto rozsudku krajského súdu podal dovolanie podľa § 236 v spojení s § 238 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „O.s.p.“) žalovaný. Dovolanie odôvodnil nesprávnym právnym posúdením veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.). Odvolací súd sa podľa jeho názoru nesprávne vyporiadal s otázkou následkov neplatnosti kolektívnej zmluvy ako právneho úkonu z hľadiska dôvodnosti aplikácie § 17 ods. 3 Zákonníka práce. Poukázal na právny výklad pojmu „právny úkon“, „neplatnosť právneho úkonu“ a „zmluva“ podľa Občianskeho zákonníka a Zákonníka práce, pričom zdôraznil, že v preskúvanom prípade je potrebné kolektívnu zmluvu považovať nielen za absolútne neplatnú pre rozpor so zákonom pre nedostatok formy, ale za neexistujúci právny úkon, s ktorým nemožno spájať nijaké relevantné právne účinky a na ktorý je neprípustná aplikácia § 17 ods. 3 Zákonníka práce. Uviedol, že kolektívna zmluva nie je právnym úkonom medzi žalobkyňou a žalovaným, ale normatívnym právnym aktom, z ktorého nemožno odvodzovať práva žalobkyne ani na odstupné ani na náhradu škody. Žalovaný zároveň vytýkal prvostupňovému súdu procesnú vadu spočívajúcu v nesprávnom vyznačení právoplatnosti rozsudku krajského súdu, keď súd nesprávne vychádzal z účinkov náhradného doručenia rozhodnutia jeho právneho zástupcovi. Poukázal na to, že rozhodnutie nebolo doručené na adresu kancelárie jeho právneho zástupcu, ale na jeho súkromnú adresu, na ktorej rozhodnutie neprevzal, keďže o ňom nebol vyrozumiený, z dôvodu ktorého účinky náhradného doručenia nemohli ani nastať. Lehota na podanie dovolania podľa jeho názoru začala plynúť až

22. januára 2009, a tak je potrebné považovať dovolanie za podané včas. Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky navrhol rozsudok odvolacieho súdu v celom rozsahu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

Žalobkyňa vo vyjadrení k dovolaniu poukázala na oneskorené podanie dovolania, z ktorého dôvodu navrhla dovolaciemu súdu ho odmietnuť a priznať jej náhradu trov dovolacieho konania v sume 115,59 €. Vo veci samej uviedla, že v konaní si neuplatňovala nárok na odstupné z kolektívnej zmluvy, ale nárok na náhradu škody, ktorá jej vznikla následkom neplatného právneho úkonu (kolektívnej zmluvy) bez ohľadu na to, či ide o neplatnosť absolútnu alebo relatívnu. Poukázala na právoplatné súdne rozhodnutie, ktorým bola vyslovená neplatnosť kolektívnej zmluvy ako právneho úkonu, v dôsledku neplatnosti ktorej jej vznikla škoda podľa § 17 ods. 3 Zákonníka práce, za ktorú zodpovedá žalovaný, keďže ju spôsobil. Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky navrhla dovolanie žalovaného zamietnuť a priznať jej náhradu trov dovolacieho konania v sume 176,86 €.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podal účastník konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.), zastúpený advokátom (§ 241 ods. 1 O.s.p.), najskôr skúmal, či dovolanie bolo podané v zákonom určenej lehote. Dospel pritom k záveru, že dovolanie bolo podané včas.

Podľa § 240 ods. 1 prvej vety O.s.p. (pozn. NS SR - príslušné ustanovenie i nasledujúce ustanovenia O.s.p. účinné v rozhodnom čase), účastník môže podať dovolanie do jedného mesiaca od právoplatnosti rozhodnutia odvolacieho súdu na súde, ktorý rozhodoval v prvom stupni.

Zo spisu vyplýva, že rozsudok krajského súdu bol doručovaný účastníkom poštou. Právnomu zástupcovi žalobkyne bol doručený 3. decembra 2008 a od právneho zástupcu žalovaného sa zásielka, doručovaná na jeho súkromnú adresu, vrátila neprevzatá v odbernej lehote 29. decembra 2008 (doručenky na čl. 122). Na základe takéhoto doručenia súd vyznačil

právoplatnosť dňom 29. decembra 2008. Rozsudok krajského súdu bol potom osobne prevzatý na súde asistentkou právneho zástupcu žalovaného (na základe plnej moci) až 26. januára 2009.

Podľa § 48 ods. 3 O.s.p., ak nie je možné doručiť písomnosť fyzickej osobe, ktorá je podnikateľom na adresu jej miesta podnikania uvedenú v obchodnom registri alebo v inom registri, v ktorom je zapísaná, a jej iná adresa nie je súdu známa, písomnosť sa považuje po troch dňoch od vrátenia nedoručenej zásielky súdu za doručenú, a to aj vtedy, ak sa fyzická osoba, ktorá je podnikateľom o tom nedozvie.

Podľa § 48 ods. 5 O.s.p., písomnosti určené advokátovi sa môžu doručovať tiež advokátskym koncipientom a iným pracovníkom, ktorí sú u advokáta pracovne činní a poveril ich prijímaním zásielok.

Zákonná fikcia doručenia podľa § 48 ods. 3 O.s.p. sa neuplatní v prípade doručenia písomnosti advokátovi, ktorý je zástupcom účastníka konania (R 49/2008 uverejnené v Zbierke stanovísk NS a rozhodnutí súdov SR č. 5/2008 v spojení s rozsudkom NS SR z 29. januára 2008, sp. zn. 1 Cdo 88/2007). Len riadne a právnym predpisom vyhovujúce doručenie súdneho rozhodnutia má ten dôsledok, že odvolacia lehota začne plynúť osobe, ktorej je doručované (Zo súdnej praxe č. 48/2009 v spojení s rozsudkom NS SR č. 2 Cdo 271/2005).

Advokát v občianskom súdnom konaní vystupuje ako profesionálny zástupca účastníka konania. Nemožno ho stotožniť s pojmom fyzickej osoby, ktorá je podnikateľom ako je uvedený v § 48 ods. 3 O.s.p., aj napriek tomu, že advokát je podnikateľom v zmysle § 2 ods. 2 písm. c/ Obchodného zákonníka. Hoci v § 48 ods. 5 O.s.p. je upravený iba okruh osôb oprávnených prijať písomnosť adresovanú advokátovi, je evidentné, že ak by zákonodarca mienil vzťahovať ustanovenie o doručovaní písomností podľa § 48 ods. 3 O.s.p. (fikciou doručenia) aj na advokáta ako zástupcu účastníka konania, tak túto skutočnosť by výslovne musel v zákone uviesť. Advokátovi súd písomnosti doručuje na adresu jeho miesta podnikania (pokiaľ neoznámí súdu inú adresu pre doručovanie), uvedenú v registri Slovenskej advokátskej komory. Z uvedeného registra vyplýva, že touto adresou právneho zástupcu žalovaného je Z., ktorá adresa vyplýva i z plnomocenstva (založené na č.l. 18), zo substitučného plnomocenstva (založené na č.l. 94),

i z písomnosti advokáta doručovaných súdu (založených na č.l. 39 a 100).

V preskúvanom prípade, keď rozhodnutie bolo zákonom predpísaným spôsobom prevzaté asistentkou právneho zástupcu žalovaného až 26. januára 2009, jednemesačná lehota na podanie dovolania uplynula 28. februára 2009. Treba prisvedčiť žalovanému, že ak za tohto stavu podal dovolanie proti rozsudku odvolacieho súdu 18. februára 2009, podal ho včas.

Najvyšší súd Slovenskej republiky, tak po zistení, že dovolanie podal účastník konania včas, bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) preskúmal napadnutý rozsudok odvolacieho súdu v rozsahu podľa § 242 ods. 1, 2 O.s.p. Dospel pritom k záveru, že dovolaniu nemožno vyhovieť.

Dovoláním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O.s.p.).

Dovolací súd je podľa ustanovenia § 242 ods. 1 O.s.p. viazaný rozsahom dovolania i uplatneným dovolacím dôvodom. Obligatórne (§ 242 ods. 1 O.s.p.) sa zaoberá procesnými vadami uvedenými v § 237 O.s.p. a tiež inými vadami len vtedy, pokiaľ mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Dovolacie dôvody pritom neposudzuje len podľa toho, ako ich dovolateľ označil, ale podľa obsahu tohto opravného prostriedku.

Zákonné ustanovenie § 237 O.s.p. pripúšťa dovolanie proti každému rozhodnutiu (rozsudku alebo uzneseniu) odvolacieho súdu, ak konanie, v ktorom bolo vydané, je postihnuté niektorou zo závažných procesných väd vymenovaných v písmenách a/ až g/ tohto ustanovenia (ide tu o nedostatok právomoci súdu, spôsobilosti účastníka, prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, ak sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, prípad odňatia možnosti účastníka konať pred súdom a prípad rozhodovania vylúčeným sudcom alebo nesprávne obsadeným súdom). Existencia niektorej z vyššie uvedených väd však nebola dovolacím súdom v konaní zistená, ani dovolateľom namietaná.

Inou vadou konania, na ktorú musí dovolací súd prihliadať aj vtedy, ak nie je dovolaním namietaná, je procesná vada, ktorá na rozdiel od vád taxatívne vymenovaných v § 237 O.s.p. nezakladá zmätočnosť rozhodnutia. Jej dôsledkom je vecná nesprávnosť, ktorej základom je porušenie procesných ustanovení upravujúcich postup súdu v občianskom súdnom konaní. Existencia tejto vady nevyšla v dovolacom konaní najavo ani nebola dovolateľom namietaná.

Dovolateľ namietal, že napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.). V ďalšom sa dovolací súd zamerlal na posúdenie danosti tohto dovolacieho dôvodu.

Nesprávnym právnym posúdením veci v zmysle § 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p. je omyl súdu pri aplikácii práva na zistený skutkový stav. O mylnú aplikáciu právnych predpisov ide vtedy, ak súd použil iný právny predpis, ako mal správne použiť, alebo aplikoval síce správny právny predpis, ale nesprávne ho vyložil.

Predmetom konania bola žalobkyňou uplatnená náhrada škody, ktorá jej mala vzniknúť následkom neplatného právneho úkonu – kolektívnej zmluvy podľa § 17 ods. 3 Zákonníka práce. Najvyšší súd Slovenskej republiky posudzoval opodstatnenosť dovolania smerujúceho proti výroku rozsudku odvolacieho súdu, ktorým tento súd zmenil rozsudok súdu prvého stupňa tak, že žalobe vyhovel.

Po preskúmaní veci dospel Najvyšší súd Slovenskej republiky k záveru, že rozsudok odvolacieho súdu treba považovať za vecne správny.

Podľa § 76 ods. 1 Zákonníka práce (pozn. NS SR - príslušné ustanovenie i nasledujúce ustanovenia hmotnoprávnych predpisov účinné v čase výpovede), zamestnancovi, s ktorým zamestnávateľ skončí pracovný pomer výpoveďou z dôvodov uvedených v § 63 ods. 1 písm. a/

a b/ alebo dohodou z tých istých dôvodov, a zamestnankyni, s ktorou zamestnávateľ skončí pracovný pomer v dôsledku uplatnenia zákazu niektorých prác a pracovísk pre ženy, patrí pri skončení pracovného pomeru odstupné najmenej v sume dvojnásobku ich priemerného mesačného zárobku podľa § 134.

Podľa § 229 ods. 4 písm. a/ Zákonníka práce, zamestnanci sa zúčastňujú prostredníctvom príslušného odborového orgánu na utváraní spravodlivých a uspokojivých pracovných podmienok kolektívnym vyjednávaním.

Podľa § 231 ods. 1 Zákonníka práce, odborový orgán uzatvára so zamestnávateľom kolektívnu zmluvu, ktorá upravuje pracovné podmienky vrátane mzdových podmienok a podmienky zamestnávania, vzťahy medzi zamestnávateľmi a zamestnancami, vzťahy medzi zamestnávateľmi alebo ich organizáciami a jednou organizáciou alebo viacerými organizáciami zamestnancov výhodnejšie, ako upravuje tento zákon alebo iný pracovnoprávny predpis, ak to tento zákon alebo iný pracovnoprávny predpis výslovne nezakazuje alebo ak z ich ustanovení nevyplýva, že sa od nich nemožno odchyliť. Nároky, ktoré vznikli z kolektívnej zmluvy jednotlivým zamestnancom, sa uplatňujú a uspokojujú ako ostatné nároky zamestnancov z pracovného pomeru. Pracovná zmluva je neplatná v tej časti, v ktorej upravuje nároky zamestnanca v menšom rozsahu než kolektívna zmluva.

Na základe uvedeného ustanovenia bolo možné dohodnúť v kolektívnej zmluve vyššie ako dvojmesačné odstupné, pričom nároky, ktoré vznikli z kolektívnej zmluvy jednotlivým zamestnancom (aj nárok na vyššie ako zákonné odstupné), sa uplatňujú a uspokojujú ako ostatné nároky zamestnancov z pracovného pomeru.

V preskúvanom prípade bolo preukázané, že kolektívna zmluva bola u žalovaného uzavretá, jej obsahom bol aj nárok na odstupné nad rámec Zákonníka práce, jej uzavretie bolo zamestnancom oznámené, žalovaný, odborová organizácia i zamestnanci žalovaného sa podľa nej riadili. Sporné nebolo ani platné skončenie pracovného pomeru výpoveďou podľa § 63 ods. 1 písm. b/ Zákonníka práce, ani výška priemerného mesačného zárobku žalobkyne. Sporným zostalo právne posúdenie kolektívnej zmluvy a nárok žalobkyne na náhradu škody podľa

§ 17 ods. 3 Zákonníka práce po vyhlásení kolektívnej zmluvy za neplatnú.

Postup pri uzatváraní kolektívnych zmlúv ustanovuje osobitný predpis (§ 231 ods. 2 Zákonníka práce). Týmto predpisom je zákon o kolektívnom vyjednávaní. Podľa § 2 tohto zákona, kolektívne zmluvy upravujú individuálne a kolektívne vzťahy medzi zamestnávateľmi a zamestnancami a práva a povinnosti zmluvných strán. Môžu ich uzatvárať príslušné odborové orgány a zamestnávatelia, prípadne ich organizácie. Podnikové kolektívne zmluvy sú uzatvárané medzi príslušným odborovým orgánom a zamestnávateľom.

Podľa § 1 ods. 2 Zákonníka práce, ak tento zákon v prvej časti neustanovuje inak, vzťahuje sa na tieto právne vzťahy Občiansky zákonník.

Podľa § 34 Občianskeho zákonníka, právny úkon je prejav vôle smerujúci najmä k vzniku, zmene alebo zániku tých práv alebo povinností, ktoré právne predpisy s takýmto prejavom spájajú.

Podľa § 18 Zákonníka práce, zmluva podľa tohto zákona alebo iných pracovnoprávných predpisov je uzatvorená, len čo sa účastníci dohodli na jej obsahu.

Na základe uvedených ustanovení možno konštatovať, že podniková kolektívna zmluva ako zmluva uzatvorená podľa príslušných ustanovení pracovného práva – Zákonníka práce a zákona o kolektívnom vyjednávaní, za subsidiárnej pôsobnosti Občianskeho zákonníka je dvojstranným právnym úkonom, uzatváraným medzi zamestnávateľom a príslušným odborovým orgánom. Krajský súd správne kolektívnu zmluvu považoval za dvojstranný právny úkon. Obsah tohto právneho úkonu totiž vychádza z autonómneho postavenia zmluvných partnerov a z princípu zmluvnej voľnosti. Predmetom jej úpravy je okrem iného aj výhodnejšia úprava v porovnaní so zákonom. Po podpísaní sa kolektívna zmluva stáva záväznou s rovnakými právnymi následkami ako zákon. Má normatívny charakter, ktorý jej dáva jej obsah (úprava pracovných a mzdových podmienok, podmienok zamestnávania a iné). Z kolektívnej zmluvy vznikajú práva a povinnosti tak subjektom, ktorí ju uzavreli, ako aj individuálne neurčeným subjektom - zamestnancom. Normatívnu funkciu však plní iba vtedy, ak jej obsah (resp. sama

zmluva) nie je neplatný. Tým, že je zároveň, vzhľadom na spôsob jej vzniku, zmluvou - dvojstranným právnym úkonom, môže byť posudzovaná z hľadiska ustanovení o neplatnosti právnych úkonov i ustanovenia § 17 ods. 3 Zákonníka práce.

V preskúvanom prípade bolo preukázané, že právoplatným súdnym rozhodnutím bola určená neplatnosť kolektívnej zmluvy (nie neexistencia). Týmto rozhodnutím sú súdy v súlade s § 134 O.s.p. viazané.

Podľa § 17 ods. 3 Zákonníka práce, neplatnosť právneho úkonu nemôže byť zamestnancovi na ujmu, ak neplatnosť nespôsobil sám. Ak vznikne zamestnancovi následkom neplatného právneho úkonu škoda, je zamestnávateľ povinný ju nahradiť.

Odvolačí súd, vychádzajúc správne z právneho názoru, že kolektívna zmluva je pracovnoprávnym úkonom a vychádzajúc z právoplatného súdneho rozhodnutia o určení jej neplatnosti, podľa názoru Najvyššieho súdu Slovenskej republiky potom aj správne vyvodil, že táto neplatnosť nemôže byť žalobkyni na ujmu, keďže ako mal preukázané, neplatnosť sama nespôsobila a správne zaviazal žalovaného k povinnosti nahradiť žalobkyni škodu, ktorá jej vznikla následkom neplatnej kolektívnej zmluvy. Z ustanovenia § 17 ods. 3 Zákonníka práce vyplýva, že neplatnosť sa týka všetkých pracovnoprávných úkonov – jednostranných i dvojstranných právnych úkonov, ktoré so zamestnávateľom uzatvára sám zamestnanec ako aj právnych úkonov, ktoré so zamestnávateľom uzatvára príslušný odborový orgán zastupujúci všetkých zamestnancov, keďže ukladá zamestnávateľovi povinnosť nahradiť škodu zamestnancovi, ktorá mu vznikla následkom neplatného právneho úkonu všeobecne, bez akéhokoľvek vylúčenia niektorých právnych úkonov (napr. ktoré so zamestnávateľom uzatvára príslušný odborový orgán).

Odvolačí súd správne, podľa názoru Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, poukázal aj na čl. 2 vetu druhú základných zásad Zákonníka práce, podľa ktorej výkon práv a povinností vyplývajúcich z pracovnoprávných vzťahov musí byť v súlade s dobrými mravmi; nikto nesmie tieto práva a povinnosti zneužívať na škodu druhého účastníka pracovnoprávneho vzťahu alebo spoluzamestnancov. Dokazovaním nebolo preukázané, že by žalovaný nevedel o uzatvorení

kolektívnej zmluvy. Práve naopak, ako už dovolací súd vyššie uviedol, táto zmluva u žalovaného platila až do jej určenia za neplatnú.

Pokiaľ sa dovolateľ stotožnil s rozhodnutím súdu prvého stupňa, ktorý svoje zamietajúce rozhodnutie odôvodnil tým, že plnením žalovaného by došlo k bezdôvodnému obohateniu na strane žalobkyne, k uvedenému dovolací súd považuje za potrebné uviesť nasledovné.

Podľa § 222 ods. 1 Zákonníka práce, ak sa zamestnanec bezdôvodne obohatil na úkor zamestnávateľa alebo ak sa zamestnávateľ bezdôvodne obohatil na úkor zamestnanca, musí obohatenie vydať.

Podľa § 222 ods. 2 Zákonníka práce, bezdôvodné obohatenie na účely tohto zákona je majetkový prospech získaný plnením bez právneho dôvodu, plnením z neplatného právneho úkonu, plnením z právneho dôvodu, ktorý odpadol, ako aj majetkový prospech získaný z nepoctivých zdrojov.

Majetkový prospech získaný plnením z neplatného pracovnoprávneho úkonu je za určitých okolností bezdôvodným obohatením. Ak však v dôsledku neplatnosti pracovnoprávneho úkonu vznikla zamestnancovi škoda, v súlade s § 17 ods. 3 Zákonníka práce vzniká zodpovednosť zamestnávateľa za túto škodu. Záväzok z bezdôvodného obohatenia vzniká len vtedy, ak majetková ujma z neplatného pracovnoprávneho úkonu nepredstavuje škodu zamestnanca. Záväzky z bezdôvodného obohatenia majú aj v pracovnoprávných vzťahoch subsidiárnu povahu, z čoho vyplýva, že povinnosť vydať bezdôvodné obohatenie je daná len vtedy, ak nie sú splnené predpoklady pre vznik zodpovednosti za škodu. Ak vznikla zamestnancovi škoda následkom neplatného právneho úkonu, záväzok z bezdôvodného obohatenia nevzniká. Pokiaľ zamestnávateľ uhradí zamestnancovi túto škodu, nejde o plnenie bez právneho dôvodu – právnym dôvodom je tu zodpovednosť za škodu.

Pre posúdenie, či z dôvodu neplatnosti právneho úkonu vznikol záväzok z bezdôvodného obohatenia alebo záväzok zo zodpovednosti za škodu, je významné, ktorý z účastníkov pracovnoprávneho vzťahu neplatnosť právneho úkonu spôsobil, resp. či neplatnosť právneho

úkonu bola spôsobená oboma účastníkmi. Ak neplatnosť právneho úkonu spôsobí výlučne zamestnanec, len v takom prípade je taký neplatný právny úkon na ujmu zamestnanca a zamestnanec je povinný vydať prípadné bezdôvodné obohatenie za splnenia zákonných predpokladov. Pokiaľ však neplatnosť právneho úkonu spôsobí zamestnávateľ výlučne sám, resp. spolu so zamestnancom, takáto neplatnosť nemôže byť na ujmu zamestnanca a v takomto prípade vzniká zodpovednosť zamestnávateľa za škodu, ktorá vznikla zamestnancovi následkom neplatného právneho úkonu, ak sú splnené predpoklady zodpovednosti zamestnávateľa za škodu. Potom, pokiaľ zamestnanec prijme náhradu škody od zamestnávateľa, ktorá mu vznikla v dôsledku neplatného právneho úkonu, nejde o bezdôvodné obohatenie na jeho strane a môže si ho ponechať, pričom zamestnávateľovi ustanovenie § 17 ods. 3 Zákonníka práce výslovne ukladá povinnosť nahradiť túto škodu.

V preskúvanom prípade neplatnosť právneho úkonu – kolektívnej zmluvy bola spôsobená oboma účastníkmi pracovnoprávneho vzťahu – zamestnávateľom i príslušným odborovým orgánom zastupujúcim všetkých zamestnancov. Z vykonaného dokazovania vyplynulo, že obaja zapríčinili dôvod neplatnosti kolektívnej zmluvy. Náhrada škody má v preskúvanom prípade potom žalobkyni odčiniť ujmu, ktorá jej vznikla v dôsledku neplatnej kolektívnej zmluvy, na základe ktorej by jej inak patrilo odstupné i nad rámec zákona. V preskúvanom prípade boli splnené aj všetky podmienky zodpovednosti žalovaného ako zamestnávateľa za škodu spôsobenú neplatnosťou právneho úkonu: 1/ neplatnosť právneho úkonu (právoplatným súdnym rozhodnutím bolo určené, že kolektívna zmluva je neplatná), 2/ zodpovednosť žalovaného ako zamestnávateľa na vyvolaní neplatnosti kolektívnej zmluvy (bolo preukázané, že neplatnosť spôsobil žalovaný spolu so zástupcom zamestnancov), 3/ kauzálny nexus – príčinná súvislosť medzi neplatnosťou kolektívnej zmluvy a vznikom škody (v dôsledku neplatnej kolektívnej zmluvy vznikla žalobkyni ako zamestnankyni škoda spočívajúca v zmenšení majetku o to, o čo by sa jej majetok zväčšil, keby kolektívna zmluva bola platná a z titulu kolektívnej zmluvy by mala nárok na vyššie ako zákonné odstupné).

So zreteľom na vyššie uvedené možno uzavrieť, že dovolateľ napadol dovolaním vecne správny rozsudok odvolacieho súdu. Keďže v konaní neboli zistené vady uvedené v § 237 O.s.p. a konanie nie je postihnuté ani inou vadou, ktorá by mala za následok nesprávne rozhodnutie

vo veci samej, Najvyšší súd Slovenskej republiky jeho dovolanie ako nedôvodné zamietol (§ 243b ods. 1 O.s.p.).

V dovolacom konaní úspešnej žalobkyni vzniklo právo na náhradu trov konania proti žalovanému, ktorý úspech nemal (§ 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 224 ods. 1 O.s.p., § 142 ods. 1 O.s.p.). Žalobkyňa náhradu trov dovolacieho konania uplatnila v sume 176,86 €. Dovolací súd jej priznal náhradu, ktorá spočíva v odmene advokáta za jeden úkon právnej služby, ktorý poskytol žalovanej vypracovaním vyjadrenia k dovolaniu z 29. mája 2009 (§ 14 ods. 1 písm. c/ vyhlášky č. 655/2004 Z.z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb). Základnú sadzbu tarifnej odmeny určil podľa § 10 ods. 1 tejto vyhlášky vo výške 91,29 €, ktorá s náhradou výdavkov za miestne telekomunikačné výdavky a miestne prepravné vo výške jednej stotiny výpočtového základu (§ 1 ods. 3 a § 16 ods. 3 vyhlášky), t. j. 6,95 €, predstavuje spolu 98,24 €.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 20. decembra 2010

JUDr. Eva S a k á l o v á, v.r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia: Mgr. Mária Melocíková